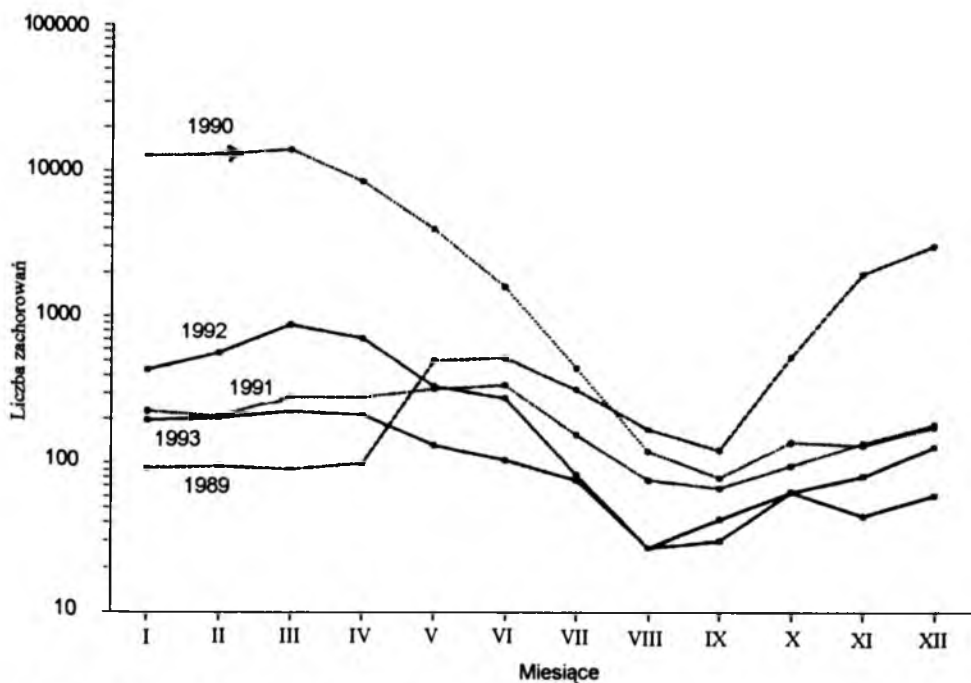

Danuta Naruszewicz-Lesiuk

ODRA W 1993 ROKU

Rok 1993 był trzecim, po epidemii z lat 1989-1990, rokiem o niskiej liczbie zachorowań i zapadalności na odrę w Polsce (ryc. 1).

Zarejestrowana liczba przypadków odry - 1410 i zapadalność - 3,7 na 100 000 były ponad 2,5-krotnie (2, 6) niższe niż w 1992 r. (tab. I). Należy podkreślić, że zapadalność w ciągu trzech lat po epidemii w 1990 r. kształtuje się na nieznacznie niższym poziomie w porównaniu do okresu po epidemii w 1985 r. W czwartym roku po tej epidemii tzn. w 1989 r. liczba zachorowań już narastała dając początek następnej epidemii, która osiągnęła szczyt w pierwszej połowie 1990 r. (ryc. 1). Tak więc, przez analogię, rozstrzygające dla oceny utrzymywania się tendencji do spadku zapadalności będzie dopiero kształtowanie się poziomu zachorowań na odrę w 1994 r.

Ryc. 1. Odra w Polsce w latach 1989-1993. Liczba zachorowań w miesięcznych okresach.

Tabela I. Odra w Polsce w latach 1960-1993.

Rok	Zachorowania	Zgony	Zapadalność na 100 000	Umieralność na 100 000
1960-1964*	124 492	255	406,0	0,8
1965-1969*	131 432	168	411,0	0,5
1970-1974*	125 572	94	383,0	0,3
1975-1979*	84 073	37	240,7	0,11
1980-1984*	24 882	6	69,9	0,02
1985	35 680	5	95,9	0,013
1986	6 806	1	18,2	0,003
1987	1 286	0	3,4	0
1988	1 005	2	2,7	0,005
1989	7 225	0	19,0	0
1990	56 471	12	148,1	0,031
1991	2 419	1	6,3	0,003
1992	3 695	0	9,6	0
1993	1 410	0	3,7	0

* - mediana

W porównaniu z danymi z 1992 roku zapadalność uległa obniżeniu w 44 województwach, w 2 pozostała bez zmian, w 3 wzrosła a mianowicie w województwach: białostockim - wzrost z 3,4 do 4,6; łomżyńskim z 3,2 do 6,2 i sieradzkim - z 2,7 do 3,4 (tab. II).

Tabela II. Odra w Polsce w latach 1987-1993.

Zachorowania i zapadalność na 100 000 mieszkańców wg województw.

Województwo	Mediana 1987 - 1991		1992		1993	
	Zachorowania	Zapadalność	Zachorowania	Zapadalność	Zachorowania	Zapadalność
1	2	3	4	5	6	7
POLSKA	2 419	6,3	3 695	9,6	1 410	3,7
1. St. warszawskie	86	3,6	100	4,1	36	1,5
2. Białkopodlaskie	12	3,9	41	13,4	9	2,9
3. Białostockie	21	3,0	24	3,4	32	4,6
4. Bielskie	30	3,4	91	10,0	41	4,5
5. Bydgoskie	20	1,8	39	3,5	34	3,0
6. Chełmskie	11	4,4	28	11,3	3	1,2
7. Ciechanowskie	17	4,0	81	18,8	19	4,4
8. Częstochowskie	29	3,7	49	6,3	19	2,4
9. Elbląskie	18	3,8	41	8,5	38	7,8
10. Gdańskie	52	3,7	126	8,7	119	8,3
11. Gorzowskie	54	10,9	202	40,1	200	39,4
12. Jeleniogórskie	28	5,4	68	13,1	7	1,3
13. Kaliskie	35	5,0	280	39,2	21	2,9
14. Katowickie	156	3,9	364	9,1	128	3,2

c.d. tab. II

1	2	3	4	5	6	7
15. Kieleckie	33	2,9	56	5,0	16	1,4
16. Koniańskie	14	3,0	16	3,4	13	2,7
17. Koszalińskie	41	8,2	39	7,6	9	1,7
18. M. krakowskie	94	7,7	57	4,6	37	3,0
19. Krośnieńskie	15	3,1	71	14,2	14	2,8
20. Legnickie	51	9,9	114	21,9	23	4,4
21. Leszczyńskie	37	9,7	29	7,4	8	2,0
22. Lubelskie	46	4,5	105	10,3	14	1,4
23. Łomżyńskie	6	1,7	11	3,2	22	6,2
24. M. łódzkie	15	1,3	7	0,6	7	0,6
25. Nowosądeckie	49	7,0	102	14,4	32	4,5
26. Olsztyńskie	35	4,6	77	10,1	39	5,1
27. Opolskie	74	7,3	159	15,5	23	2,2
28. Ostrołęckie	20	5,0	76	19,0	7	1,7
29. Piłskie	11	2,3	33	6,8	18	3,7
30. Piotrkowskie	16	2,5	44	6,8	8	1,2
31. Płockie	20	3,9	47	9,1	35	6,7
32. Poznańskie	76	5,8	140	10,4	56	4,2
33. Przemyskie	15	3,7	29	7,1	11	2,7
34. Radomskie	21	2,9	56	7,4	17	2,2
35. Rzeszowskie	26	3,6	36	4,9	8	1,1
36. Siedleckie	26	4,1	52	7,9	5	0,8
37. Sieradzkie	6	1,5	11	2,7	14	3,4
38. Skierniewickie	6	1,5	22	5,2	7	1,7
39. Słupskie	22	5,3	30	7,2	10	2,4
40. Suwalskie	25	5,3	34	7,1	12	2,5
41. Szczecińskie	123	12,6	68	7,0	59	6,0
42. Tarnobrzeskie	64	10,9	145	24,0	33	5,4
43. Tarnowskie	10	1,5	44	6,5	22	3,2
44. Toruńskie	16	2,5	46	7,0	45	6,8
45. Wałbrzyskie	7	0,9	11	1,5	11	1,5
46. Włocławskie	24	5,6	103	23,9	9	2,1
47. Wrocławskie	65	5,8	133	11,8	37	3,3
48. Zamojskie	11	2,2	84	17,1	6	1,2
49. Zielonogórskie	29	4,4	74	11,2	17	2,5

Tak jak w 1992 r. najwyższą zapadalność zanotowano w woj. gorzowskim 39,4 (w 1992 r. – 40,1); w pozostałych województwach zapadalność wahała się w granicach od 8,3 w woj. gdańskim (w 1992 r. – 8,7) do 0,6 w woj. łódzkim (w 1992 również – 0,6).

Niską zapadalność, poniżej 2,0, zarejestrowano ogółem w 13 województwach; w 1992 r. tak niska zapadalność wystąpiła tylko w dwóch województwach (łódzkie i wałbrzyskie). Zapadalność przewyższająca średnią krajową tzn. 3,7 wystąpiła w 15 województwach podczas gdy w 1992 r. było 20 województw o zapadalności wyższej niż średnia dla tego roku tzn. 9,6.

Zapadalność na odrę zmniejszyła się w stosunku do wartości zarejestrowanych w 1992 r. we wszystkich grupach wieku, ale spadek ten nie był równomierny

(tab. III). Najwyższa zapadalność – 22,8 dotyczyła dzieci w wieku 1 roku i była tylko nieznacznie niższa niż w 1992 r. kiedy osiągnęła wartość – 23,4. Największe, bo pięciokrotne zmniejszenie zapadalności, wystąpiło w grupie 15–19 lat, znacznie bo 3,5-krotnie była niższa zapadalność w grupie wieku 10–14 lat, trzykrotnie w wieku 7 lat, 2,5-krotnie u dzieci w wieku 5, 6, 8 i 9 lat i dwukrotnie u dzieci w wieku 3, 4 lata i osób powyżej 25 lat (tab. III).

Tabela III. Odra w Polsce w latach 1991–1993.

Zapadalność na 100 000 i odsetki zachorowań wg wieku.

Wiek	Zapadalność na 100 000			Częstość względna (odsetki)		
	1991	1992	1993	1991	1992	1993
0	25,7	16,5	13,2	5,8	2,4	4,7
1	41,8	23,4	22,8	9,4	3,4	8,4
2	21,9	16,3	11,0	5,1	2,4	4,2
3	15,5	16,3	8,6	3,8	2,5	3,3
4	18,8	25,5	12,0	4,7	4,0	4,8
5	18,9	28,0	11,1	5,0	4,6	4,6
6	28,0	42,0	17,6	7,8	7,3	7,6
7	32,9	56,2	18,7	9,4	10,2	8,5
8	28,3	48,1	18,2	8,1	9,0	8,7
9	22,6	47,2	18,2	6,2	8,8	8,9
10–14	18,7	36,4	10,1	25,2	32,3	23,9
15–19	5,1	10,4	2,5	6,2	8,6	5,6
20–24	1,3	2,9	2,0	1,4	2,0	3,7
25–29	0,5	1,4	0,7	0,5	1,0	1,2
30–34	0,4	0,8	0,4	0,5	0,7	0,9
35–39	0,2	0,5	0,2	0,3	0,5	0,5
40+	0,1	0,1	0,0	0,5	0,3	0,5

Inny obraz poziomu zapadalności według wieku uzyskuje się analizując sytuację w poszczególnych województwach. W 1993 roku najwyższa zapadalność wystąpiła w woj. gorzowskim u dzieci w wieku 5–9 lat – 269,0 przekraczając średni poziom prawie siedemnastokrotnie (w Polsce 16,9); w wieku 4 lata zapadalność 239,5 przekroczyła średnią w Polsce 20-krotnie; w wieku 2 lat zapadalność 159,7 przekroczyła średnią 14-krotnie.

Ponadto poza woj. gorzowskim wysoka zapadalność, tzn. powyżej 20 na 100 000, wystąpiła w grupie wieku 0–4 lata, w woj. elbląskim 26,8, łomżyńskim – 34,1, olsztyńskim – 22,0, poznańskim – 26,8; w grupie wieku 5–9 w woj. ciechanowskim – 80,9, gdańskim – 41,4, legnickim 26,7, łomżyńskim – 30,3, nowosądeckim 21,7, płockim 38,5, szczecińskim 25,2 i toruńskim 29,3; w grupie wieku 10–14 w woj. elbląskim 29,9, gdańskim 35,5, płockim 27,4, sieradzkim 23,5 i szczecińskim 22,0.

Dzieci w mieście chorują na odrę nieznacznie wcześniej niż na wsi, dotyczy to zwłaszcza dzieci w grupie wieku 0–4 lata. Odsetek z ogółu zachorowań przypadający na tę grupę wynosił w 1993 r. w mieście 27,1% a na wsi 22,9%, a zapadalność odpowiednio wyniosła 16,1 i 10,3.

W poprzednich latach, z wyjątkiem okresów epidemicznych, zapadalność w mieście była nieznacznie wyższa niż na wsi. W 1993 r. zapadalność na wsi i ogółem w miastach uległa wyrównaniu i wynosiła 3,7. W miastach o liczbie ludności poniżej 20 tys. zapadalność była najwyższa (6,4 na 100 000).

Zapadalność na odrę mężczyzn kształtowała się zawsze nieznacznie powyżej zapadalności kobiet, w 1993 r. wynosiła odpowiednio 3,9 i 3,5.

W 1993 r. nie zanotowano w Polsce zgonów z powodu odry.

Stan zaszczepienia dzieci przeciw odrze w dniu 31 grudnia 1993 r. przedstawia tabela IV. Jak wynika z przedstawionych danych w 1993 r. wzrosły odsetki zaszczepionych dzieci urodzonych w latach 1988-1992.

Największe znaczenie dla epidemiologii odry ma szczepienie dzieci 1-roczych (od 13 m. do 24 m. życia). W 1993 roku zaszczepiono 77,1% dzieci w tym wieku, najwięcej tzn. powyżej 90% w dwóch województwach: olsztyńskim - 96,3% i zielonogórskim - 92,0%, najmniej w woj. krakowskim - 52,6%, w 1992 r. w woj. krakowskim zaszczepiono zaledwie 49,1%.

Poniżej 70% dzieci urodzonych w 1992 r. (1 r.ż.) zaszczepiono w woj. jeleniogórskim - 66,8, katowickim - 69,9, nowosądeckim 68,8 i poznańskim 69,0.

Dla woj. nowosądeckiego niski poziom zaszczepienia dzieci w wieku 1 roku oznacza jednak dalszą poprawę wykonawstwa szczepień - z 58,1% w 1991 r. do 64% w 1992 r. i 68,8% w 1993 roku.

Od 1991 roku obowiązuje w Polsce szczepienie przypominające przeciw odrze w 9 roku życia (ukończone 8 lat). W roku sprawozdawczym kontynuowano szczepienie przypominające dzieci urodzonych w latach 1982-1984 i rozpoczęto szczepienie dzieci urodzonych w 1985 roku. Odsetek zaszczepionych w porównaniu do 1992 roku uległ zwiększeniu (tab. IV) przekraczając 90% w rocznikach 1983 i 1984.

Tabela IV. Liczba i odsetek dzieci zaszczepionych przeciw odrze w Polsce w latach 1990-1993 wg roku urodzenia (szczepienia podstawowe i przypominające).

Rok urodzenia	Stan na 31.XII.1990 r.		Stan na 31.XII.1991 r.		Stan na 31.XII.1992 r.		Stan na 31.XII.1993 r.	
	Liczba	% zaszczep. w roczniku	Liczba	% zaszczep. w roczniku	Liczba	% zaszczep. w roczniku	Liczba	% zaszczep. w roczniku
1986	591 381	98,2	-	-	-	-	578 357	97,6
1987	559 313	97,4	559 935	98,0	-	-	554 227	98,0
1988	530 286	94,6	541 109	96,8	543 331	97,1	542 936	97,5
1989	415 800	76,4	507 459	93,5	520 257	96,0	525 781	97,0
1990	x	x	403 829	75,0	509 369	94,9	521 649	97,2
1991	x	x	x	x	399 461	75,9	500 646	95,3
1992	x	x	x	x	x	x	383 129	77,1
Szczepienia przypominające								
1982	x	x	307 147	46,9	323 485	49,5	339 139	51,7
1983	x	x	243 426	36,2	567 537	84,3	609 756	90,1
1984	x	x	x	x	227 498	35,0	599 039	91,7
1985	x	x	x	x	x	x	275 335	43,5

Tabela V. Zapadalność na odrę w latach 1992 i 1993 dzieci szczepionych i nie szczepionych przeciw odrze.

Rok urodzenia	Liczba zaszczep.*	Liczba chorych	Zapadalność na 100 000	Liczba nie szczep.	Liczba chorych	Zapadalność na 100 000
1992 rok						
1988	543 331	135	24,8	16 327	11	67,4
1989	520 257	74	14,2	21 610	14	64,8
1990	509 369	58	11,4	27 632	30	108,6
1991	399 461	52	13,0	126 891	71	55,9
1993 rok						
1989	525 781	58	11,0	16 045	5	31,2
1990	521 649	33	6,3	15 072	6	39,8
1991	500 646	38	7,6	24 937	14	56,1
1992	383 129	36	9,4	113 639	57	50,2

* – które do roku sprawozdawczego nie chorowały na odrę

Wśród dzieci urodzonych w 1984 r. można wyodrębnić obecnie trzy grupy: szczepionych dwukrotnie – 91,7%, szczepionych podstawowo (1 dawka) – 6,1% i nie szczepionych 2,2%. W 1992 r. dla dzieci urodzonych w 1983 roku odsetki zaszczepionych kształtowały się mniej korzystnie, odpowiednio: 84,3%, 11,8% i 3,9%.

Dalszemu zmniejszeniu uległy różnice w zapadalności dzieci szczepionych i nie szczepionych przeciw odrze (tab. V). Niemniej jednak zapadalność dzieci szczepionych była od 3 do 7-krotnie niższa niż nie szczepionych.

W 1993 r. w Polsce stosowana była nadal szczepionka Rouvax, produkcji Instytutu Merieux.